Oldehoofsterkerkhof 2
Postbus 21000
8900 JA Leeuwarden
Telefoon 14 058

www.leeuwarden.nl
E-mail gemeente@leeuwarden.nl

KVK-nummer 59734817
BTW-nummer NL 0019.03.664.B01

Gemeente Leeuwarden

Aan de gemeenteraad

Onderwerp	Wensen en bedenkingen op het initiatiefvoorstel van de CU van 17 april 2025
Uw kenmerk	
Ons kenmerk	2025-138921
Dienst	Sociaal Domein
Sector	Beleid en Strategie
Contact	S. Bruinsma, J. Hartmann (14-058)
Bijlagen	
Datum	27 mei 2025

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 17 april jongstleden heeft de ChristenUnie ons het initiatiefvoorstel “Ik was een vreemdeling en jullie namen mij op” toegestuurd. Het college heeft de mogelijkheid om haar wensen en bedenkingen omtrent dit voorstel mee te geven (artikel 39 Reglement van Orde). Wij maken daar graag gebruik van en geven hieronder eerst een algemene reactie, die vrij uitvoerig is omdat wij de ruimere context van taken, beleid en praktijk schetsen, gevolgd door een uiteenzetting per onderdeel en samenvatting per besluitpunt van het raadsvoorstel.

Algemeen
Allereerst willen wij de ChristenUnie bedanken voor dit initiatiefvoorstel. Wij vinden het belangrijk dat asielzoekers kunnen en mogen werken en hebben eerder daartoe op 21 februari 2023 een brief verzonden aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid. Hier hebben wij gepleit voor het stopzetten van de regel dat asielzoekers maximaal 24 weken per jaar mogen werken. Inmiddels is die regel geschrapt en mogen asielzoekers het hele jaar door werken. Een mooi resultaat waar meerdere partijen en gemeenten zich jarenlang voor hebben ingezet.

Lobby
Wij zijn onderdeel van de huidige lobby van de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG), G40, Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en het Centraal orgaan opvang asielzoekers (COA) om bewoners van asielzoekerscentra (azc’s) aan het werk het helpen. Belangrijke aandachtspunten hiervan zijn:

- breng dienstverlening aan asielzoekers en statushouders richting de arbeidsmarkt onder in de Participatiewet, en zorg voor een goede aansluiting op de Inburgeringswet;
- geef gemeenten de opdracht om asielzoekers naar werk te begeleiden en biedt voldoende en structurele financiering voor begeleiding en

flankerende voorzieningen zoals taal, loonkostensubsidie, werkgeversvoorzieningen etc.;
- draag zorg voor stages en werkervaringsplekken en pas hierop de Wet arbeid vreemdelingen aan;
- faciliteer en beloon bewoners van azc's die gaan werken. Pas hiervoor de Regeling eigen bijdrage asielzoekers aan, zodat werken loont;
- vereenvoudig het proces omtrent de tewerkstellingsvergunning;
- zorg dat gewerkte uren van asielzoekers in een Nederlandstalige omgeving gaan meetellen voor eventuele latere inburgering, en breng gemaakte uren in praktijkleren en sectorale ontwikkelpaden hier ook in onder;
- versnel het proces waarmee asielzoekers een burgerservicenummer (bsn) krijgen;
- geef kansrijke asielzoekers eerder het recht om te werken en schrap de eis dat de asielaanvraag minimaal 6 maanden moet lopen;
- zorg dat de duur van de asielprocedure en einddatum van een W-document bij de aanvraag van een tewerkstellingsvergunning inzichtelijk is voor werkgevers;
- regel dat asielzoekers in dezelfde gemeente dan wel arbeidsmarktregio kunnen blijven wonen, als zij aan het werk zijn;
- zorg voor een adequate grondslag voor de registratie en het delen van gegevens.

Advies Sociaal-Economische Raad Noord Nederland[1]
Dit jaar heeft de Sociaal-Economische Raad een advies opgesteld met de titel "Bouwen aan bestaanszekerheid: werk voor asielzoekers en statushouders op de Noordelijke arbeidsmarkt". Ondanks de vaardigheden, ervaring en motivatie lukt het asielzoekers en statushouders namelijk vaak niet om een duurzame plek op de arbeidsmarkt te vinden. Werkgevers en Nieuwe Nederlanders die op zoek zijn naar werk moeten beter worden ondersteund. Het is noodzakelijk dat wet- en regelgeving beter aansluit bij de realiteit op de arbeidsmarkt. Daarom roept de Raad met dit advies beleidsmakers in Den Haag, regionale overheden en werkgevers op om in actie te komen.

De Raad is van mening dat het van groot belang dat we duidelijke definities gebruiken wanneer we over dit onderwerp spreken. Begrippen als 'asielzoeker', 'statushouder' en 'arbeidsmigrant' worden in discussies soms door elkaar gebruikt, terwijl het fundamenteel verschillende groepen zijn. Heldere taal en eenduidige definities helpen om beleidskeuzes scherper te maken en beter te begrijpen waar de knelpunten en kansen liggen.

Het advies van de Raad is ook bedoeld om het gesprek te bevorderen over de kansen die er liggen voor Nieuwe Nederlanders op de noordelijke arbeidsmarkt. Het wordt van groot belang geacht om taal- en cultuurverschillen te overbruggen en om koudwatervrees bij werkgevers weg te nemen.

Wij herkennen ons in de uitkomsten van het onderzoek van de Raad.

[1] Adviesrapport_2025_SER_V2-1.pdf

(Uitvoering van) de Spreidingswet, Wet Inburgering en Participatiewet
Wij moeten en willen voldoen aan de uitvoering van de Spreidingswet en vangen hiertoe momenteel 440 asielzoekers op in Heliconstate en in hotel Campanile in Goutum, en daarnaast 36 alleenstaande minderjarige vluchtelingen.

Asielzoekers die Nederland binnenkomen, moeten zich melden bij de Vreemdelingenpolitie in het aanmeldcentrum in Ter Apel. Na de algemene asielprocedure gaan de meeste volwassen asielzoekers naar een azc. In een azc verblijven asielzoekers met een verblijfsvergunning (statushouder) en asielzoekers die in de verlengde asielprocedure zitten. In het azc worden veel activiteiten en diverse programma's aangeboden waarin zij zich kunnen voorbereiden op hun toekomst. Statushouders kunnen in het azc het programma Voorbereiding op inburgering volgen met onder meer lessen 'Nederlands als tweede taal', lessen 'Kennis van de Nederlandse Maatschappij' en de intromodule 'Arbeidsmarkt en Participatie'. Asielzoekers met een grote kans op een verblijfsvergunning starten in de procesopvanglocatie al met lessen Nederlandse taal. De afgelopen jaren is het percentage dat uiteindelijk een verblijfsvergunning krijgt en statushouder wordt steeds lager geworden. In 2022 was het 78%, in 2023 61% en in 2024 58%.

Binnen de Wet inburgering 2021 en de Participatiewet heeft de gemeente de taak om statushouders inburgeringstrajecten aan te bieden en te laten volgen, maar hen ook te ondersteunen in het vinden van werk. Zij moeten de Nederlandse taal op een zo hoog mogelijk niveau leren. Er bestaan hiervoor drie verschillende leerroutes: de B1-route, de onderwijsroute en de zelfredzaamheids- of Z-route. De meest passende leerroute wordt opgenomen in het Plan Inburgering en Participatie. Er is *geen* (wettelijke) taak of rol in het vinden van werk voor asielzoekers vanuit de wet Inburgering of de Participatiewet. Voor de uitvoering van beide wetten zijn de middelen van de Rijksoverheid ontoereikend. In de plannen van de regering gaan de budgetten voor inburgering de komende jaren verder achteruit. Ook daar voeren wij uiteraard in VNG- en G40-verband een lobby op.

Statushouders vormen een belangrijke aandachtsgroep binnen ons participatiebeleid, zijn divers en groeien in aantal. Zij staan voor de uitdaging een nieuw bestaan op te bouwen in een voor hen onbekende samenleving. Ons doel is dat zij zo snel mogelijk en naar vermogen deelnemen aan de maatschappij, bij voorkeur via betaald werk. We verwachten van statushouders dat zij daarin zelf ook verantwoordelijkheid nemen – voor het leren van de taal, het actief zoeken naar werk en het benutten van andere mogelijkheden om mee te doen. Statushouders ervaren vaak drempels bij hun participatie, zoals taalbarrières, trauma of het ontbreken van erkende diploma's. Tegelijkertijd zijn er kansen op de arbeidsmarkt, onder andere in sectoren van de zorg, techniek en energietransitie.

Met onze gemeentelijke aanpak ondersteunen we zowel statushouders als ook andere inburgering plichtige nieuwkomers, ongeacht of zij een uitkering ontvangen. Onze aanpak richt zich op duurzame integratie: taal leren, meedoen en werken versterken elkaar, mits er oog is voor wat mensen nodig hebben om te slagen. Ook andere nieuwkomers, zoals Oekraïense ontheemden en asielzoekers met zicht op verblijf, hebben baat bij taal- en participatieaanbod.

We bouwen aan stabiele integratie en economische zelfstandigheid door ondersteuning te bieden die leidt naar volwaardig burgerschap.

Initiatiefvoorstel
In de inleiding en achtergrond van het initiatiefvoorstel geeft de ChristenUnie een analyse van de situatie rondom asiel en statushouders. Wij onderschrijven de (uitkomsten van de) analyse. Wij zijn echter afhankelijk van landelijke keuzes en besluitvorming als het gaat om de lokale/regionale ontwikkeling van een houdbaar stelsel van voorzieningen. Wij willen ons focussen op zaken waar wij op dit moment voor de doelgroep echt het verschil kunnen maken. Wij zullen onze wensen en bedenkingen ook vanuit dat perspectief meegeven en qua reactie aansluiten bij de nummering zoals die in het initiatiefvoorstel gehanteerd wordt.

Argumenten en besluitpunten van het initiatiefvoorstel

1.1 Wij snappen de argumenten die beschreven zijn in het voorstel. Het ondersteunen van asielzoekers bij het vinden van werk is geen gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar het aanstellen van een extra accountmanager gericht op deze groep kan wel helpen om asielzoekers sneller aan het werk te krijgen. De aanvulling zou een versterking zijn op de inzet die wij al plegen op het ondersteunen van statushouders bij het vinden van werk en het koppelen van werkgevers aan dit aanbod. Waarbij wij aantekenen dat ons budget voor deze wettelijke taak al ontoereikend is, laat staan dat wij binnen begroting ruimte zien voor uitbreiding. We zijn als college genoodzaakt geweest om dit budget uit eigen middelen aan te vullen om onze uitvoering op het minimum van de wettelijke taak te kunnen blijven doen.

Wij onderschrijven dat één voltijd accountmanager niet voldoende is om dekkende ondersteuning te realiseren. De veronderstelling van een caseload van 50 a 70 personen per voltijd medewerker is echter niet uitvoerbaar. Een reële caseload voor een accountmanager voor deze doelgroep schatten wij eerder in op een caseload van ongeveer 25 personen (voorbeeldgemeente Delft).

2.1 Het verminderen van verhuisbewegingen is belangrijk wanneer het gaat om de opvang van asielzoekers en statushouders. Plaatsingsbeslissingen worden centraal genomen. Bij voorkeur richten we ons op de landelijke lobby die al gevoerd wordt om te zorgen dat asielzoekers in dezelfde gemeente dan wel arbeidsmarktregio kunnen blijven wonen, als zij aan het werk zijn.

2.2 Het initiatiefvoorstel raakt aan het verder uitwerken/uitvoeren van de (aangenomen) motie “iedereen doet mee”. De verwachting is dat eind 2025 of begin 2026 de volgende stappen hiertoe gezet kunnen worden. Voor de uitvoering van de motie is in de huidige begroting geen budget gereserveerd, waardoor wij nog bij de gemeenteraad op de lijn zullen komen. Bij de uitwerking van de motie zullen wij zoveel als mogelijk gebruik gaan maken van wat er nu al beschikbaar is. Een eerste grove inschatting is dat de uitvoering van de motie € 150.000,- per jaar gaat kosten.

3.1 De samenwerking binnen “Fryslân Werkt*” zien wij, net als de ChristenUnie, als kans. Wij willen graag samen met de andere partners van “Fryslân Werkt” onderzoeken wat wij voor asielzoekers, statushouders en bedrijven kunnen betekenen en onder welke voorwaarden. Wij willen hierbij ook kijken naar hoe de verantwoordelijkheden van (toekomstige) werkgevers van deze groepen ons inziens gedragen moeten worden. Fryslân Werkt is het samenwerkingsverband tussen gemeenten, UWV, onderwijs en sociale partners. Wij willen ook andere bestaande interessante netwerken betrekken.

4.1. Wij hebben onze bedenkingen ten aanzien van het realiseren van een BRP-straat. Redenen hiervoor zijn als volgt:

- wij zijn in gesprek geweest met het COA Noord-Nederland. Zij geven aan dat er op dit moment in het algemeen geen achterstanden zijn voor wat betreft de inschrijving van statushouders. Voor Leeuwarden geldt dat ook. Voornaamste oorzaak hiervan is dat de asielaanvragen van Syriërs on-hold staan, die 70% van de aanvragen betreft. Ook voor de inschrijvingen in de BRP van na-reizigers kent onze gemeente geen achterstand;
- inschrijvingen zijn vaak complex en kosten (gemiddeld genomen) veel tijd. Het kunnen uitvoeren van een BRP-straat is specialistisch werk en vraagt om (hoger) gekwalificeerd personeel, die niet in de (regionale) arbeidsmarkt beschikbaar is;
- de vraag naar tolken is groter dan het aanbod;
- de samenwerking met de IND voor het aanleveren van dossiers is (juridisch) complex en tijdrovend;
- het inrichten van een BRP-straat is belegd bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Zij vragen dat niet aan een (individuele) gemeente, maar altijd aan een regio.

5.1 Bij nieuwkomers denken wij aan kennismigranten, arbeidsmigranten, asielzoekers, statushouders, gezinshereniging, Oekraïners en internationale studenten. Allemaal mensen met een migratie achtergrond die in meer of mindere mate met de gemeente te maken hebben of krijgen en waar wij als gemeente een verantwoordelijkheid in hebben of krijgen. Wij vinden nieuwkomers als doelgroep belangrijk, en verwachten dat deze in de toekomst nog belangrijker wordt omdat onze gemeente gaat groeien door mensen met een migratieachtergrond.

Het maken van plannen om te komen tot structurele inzet, zonder dat er een wettelijke basis is of een pilot/project/motie is uitgevoerd, lijkt ons nu niet verstandig. Secundair lijkt ons dit niet het moment om dergelijke keuzes te maken vanwege het kabinetsbeleid, de ondoorzichtige landelijke discussie en de financiële spanning op budgetten. Ook de verhouding tot het uitvoeren van de aangenomen motie ‘Iedereen doet mee’ is in onze optiek een argument om deze bovenwettelijke ondersteuning op dit moment nog niet permanent te organiseren.

6.1. Uw voorstel bij dit punt onderschrijven wij, en wordt nu ook al zo uitgevoerd in de reguliere dienstverlening. Wij willen hierbij wel een kanttekening plaatsen. Vanuit de huidige bemensing van ons team

Inburgering is de ‘vroege start’ dienstverlening aan 16 mensen binnen de bestaande formatie nog behapbaar. Het aantal deelnemers kan niet stijgen zonder dat er extra gemeentelijke capaciteit beschikbaar gesteld wordt. Bij het stellen van prioriteiten kiest het college er voor om zich te focussen op statushouders die al gekoppeld zijn aan onze gemeente.

7.1. Vanzelfsprekend hechten wij waarde aan de effectiviteit van de huidige gemeentelijke dienstverlening voor statushouders op het gebied van inburgering, maatschappelijke begeleiding en toeleiding naar werk. Wij zijn van plan om hier onderzoek naar te doen op lokaal, regionaal en landelijk niveau.

Ten aanzien van de in het initiatiefvoorstel opgenomen planning zeggen wij u toe dat, indien het voorstel wordt aangenomen, wij hier rekening mee houden.

Financiën van het initiatiefvoorstel
Met betrekking tot de geraamde kosten willen we opmerken dat de daadwerkelijke kosten wellicht ook hoger kunnen uitvallen. Naast de kosten voor een accountmanager verwachten wij ook kosten te maken voor scholing en trajecten, evaluatie en onderzoek en uitvoeringskosten van gemeenten en externe partijen.

Binnen de huidige begroting zijn er geen middelen om de kosten van het initiatiefvoorstel te dekken. De ISI-middelen van de gemeenteraad voor het ondersteunen van initiatieven van raadsleden kunnen de kosten van het initiatiefvoorstel ook niet dekken. In het initiatiefvoorstel wordt het voorstel gedaan om de kosten van het plan te dekken uit de Algemene Reserve (AR). Het is te doen gebruikelijk om deze en vergelijkbare investeringswensen voor de AR integraal te beoordelen op de daarvoor geëigende momenten in de gemeentelijke P&C-cyclus, zoals de eerstvolgende behandeling van de begroting. De gemeenteraad heeft het recht om de begroting te wijzigen en vast te stellen. Dit betekent dat de raad kan besluiten om geld beschikbaar te stellen voor het initiatiefvoorstel, mits dit binnen de wettelijke en beleidsmatige kaders past.

Afdronk
Op de doelgroepen alleenstaande minderjarige vluchtelingen, Oekraïne, statushouders en asielzoekers, is de afgelopen jaren hard gewerkt en zijn flinke stappen gezet. Wij zijn van een crisisorganisatie voor de opvang van Oekraïners nu langzamerhand aan het overgaan naar uitvoering van onze taken in de lijn. Waarbij wij zowel bestendig als flexibel moeten opereren gezien onze afhankelijkheid van de bewegingen op nationaal en internationaal niveau.

Hoeveel wij positief zijn over de gedachte achter het initiatiefvoorstel van de ChristenUnie, achten wij het verstandig om ons te focussen op het uitvoeren van de wettelijke taken. Onze lijn is mede bepaald door het kabinetsbeleid met aangekondigde kortingen op budgetten als ook de ondoorzichtige landelijke discussie over migratie. Inzet op bovenwettelijke taken zou tot een minimum beperkt moeten worden als het gaat om asiel.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

burgemeester.

Signed By: de de Jong, Eelke
16/06/2025 09:08:32 CEST
ID: 3dd1b6c5-a874-4f9c-a1ef-d0e572f61048
Auth: Scribble

secretaris.

Signed By: van Haersma Buma, Sybrand
16/06/2025 12:14:48 CEST
ID: 3dd1b6c5-a874-4f9c-a1ef-d0e572f61048
Auth: Scribble

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*